

Mozart Concertaria's. Un moto di gioia

ANNE TERESA DE KEERSMAEKER / OPERA BALLET VLAANDEREN

Herneming van een klassieker

Pieter T'Jonck
Gezien op 21 juni 2022
Opera Gent

Precies dertig jaar geleden verraste 'Mozart Concertaria's – un moto di gioia' van Anne Teresa De Keersmaeker door zijn lichtvoetigheid. Elke performer werd, op een haar na, een personage in een reeks flirterige, grappige, maar ook al eens plechtige of wrange confrontaties. Opera Ballet Vlaanderen herneemt het werk nu. Dat is bijzonder, want De Keersmaeker leende haar werk eerder enkel uit aan het *Ballet de l' Opéra* in Parijs.

26 JUNI 2022

Philippe Lens, sierlijk uitgedost in een 18e-eeuws kostuum (Rudy Sabounghi) dartelt over het podium terwijl Emma Posman Mozarts 'Un moto di gioia' een flits van vreugde zingt. Als ze even niet goed oplet kust hij haar in de hals als een half verlegen, half brutale jongen die nog niet weet hoe hij 'het' moet zeggen. Die met zijn lijf niet goed blijf weet, en niet goed kan inschatten welk effect hij sorteert op die vreemde wezens die vrouwen zijn.

Dat soort materiaal zat natuurlijk -impliciet of expliciet- ook al in 'Rosas danst Rosas' of 'Stella', maar het perspectief was daar vooral dat van de vrouw die weet dat ze bekeken wordt en met die blik worstelt en soms speelt. Bij 'Mozart - Concertaria's' is het perspectief van de man, als tegenpool van de vrouw, even nadrukkelijk aanwezig. Die man weet zich vaak evenmin raad met zijn lijf, maar werkt dat liever uit in een competitie met andere mannen. Wellicht speelt hier de inbreng van Jean-Luc Ducourt, die destijds naast De Keersmaeker als regisseur en lichtontwerper optrad.

Het levert weergaloze scènes op. Geen echte verhalen, maar miniaturen die een hele situatie met enkele rake trekken schetsen. Een mooi voorbeeld is de ontmoeting tussen Claudia Gil-Cabus en Aaron Shaw. Zij zoekt aandacht met krokodillentranen, die snel weer opdrogen als ze denkt dat ze haar zin kan krijgen. Maar als ze zich wil nestelen in de armen van een afwezig gesticulerende Aaron Shaw komt ze van een kale reis thuis. Hij beseft haast niet dat ze er is.

Die miniaturen spelen zich niet in het luchtledige af. Het zijn steelse blikken die we werpen op gestolen momenten van intimiteit tijdens een groots sociaal gebeuren. Een verhoogde ellipsvormig parket met een *trompe l' oeil* motief (Herman Sorgeloos) suggereert de hoofse wereld waarin Mozart zich bewoog. Een wereld van plechtige vormelijkheid, die hier de vorm krijgt van precieuze groepsdansen.

Een breuklijn in die vloer staat daarbij voor de momenten waar we achter de vormelijkheid momenten van grote ontreddering, ontroering of vreugde ontwaren. Op die breuklijn verschijnen de zangeressen als ze de soms vrolijke, maar veel vaker smartelijke aria's van Mozart vertolken. Maar de vorm wint altijd weer. Of juister: het is in de kleine variaties op de vorm, in de verkeerde stap of de aarzeling, dat zichtbaar wordt wat er leeft bij de mensen die deze wereld bevolken.

Momenten waar we achter de vormelijkheid momenten van grote ontreddering, ontroering of vreugde ontwaren

Daarin lijkt de dans helemaal op de concertaria's en instrumentale composities van Wolfgang Amadeus Mozart. Is 'Un moto di gioia' nog huiverend vreugdevol, de tekst van aria's als 'Ch' Io mi scordi di te?' zijn ronduit smartelijk. Toch merkt een hedendaags oor merkt dat nauwelijks, gewend als het er sinds de 19e eeuw aan is dat muziek emoties uitvergroot in krasse klankeffecten. Vanaf de 19e eeuw geloven we dat de waarheid in grillige psychologie zit, maar in de 18e eeuw zwoer men bij de heldere vorm.

Die helderheid is echter geen 'simpel' idee, geen naïef wereldbeeld: klassieke helderheid moest voortdurend bevochten worden op de wanorde van de wereld -of dat nu de innerlijke chaos van de temperamenten en emoties of de uiterlijke van een ondoorgrondelijk politiek machtsspel of een weerbarstige natuur was. Dat maakt de muziek van Mozart bijzonder: de 'waarheid' zit er in kleine vertekeningen, ongewone wendingen als een haast niet meer te zingen opeenvolging van noten die eindigen op een ijselijk hoge.

Het is exact de formule van nagenoeg alle 'vroege' werk van Anne Teresa de Keersmaeker: strakke vormen die plots op een punt komen waar de dansers niet anders meer kunnen dan zichzelf te laten zien, zonder dat de vorm daarom verdwijnt.

Het moet een hele opgave geweest zijn voor de dansers van het Ballet om deze manier van performen onder de knie te krijgen. Het gaat er immers niet alleen om de bewegingen juist uit te voeren -dat doen ze perfect- maar om daar de juiste bezieling in te leggen, om zich de situatie waarin ze verschijnen juist voor te stellen en zo waar te maken. Ze konden me de oorspronkelijke uitvoering bij de première van deze herneming in Gent nog niet doen vergeten, maar ze zijn wel ver geraakt, en je merkt dat de voorstelling nog veel kan groeien door ze voor een publiek op te voeren.

Bij de vrouwelijke performers steelt Ruka Nakagawa, die recent nog uitblonk in 'Le sacre du printemps' van Pina Bausch- de show als ze met een erg kort kleedje met tijgerprint en een opvallend ver uitstekende *queue* op handen en voeten, als een wilde stoeipoes, het podium oversteekt. Nicola Wills zuigt kort daarna alle aandacht naar zich toe als ze wild aanstellerig met haar heupen en haar lijf staat

te schokken als een uitdagende *bitch*. Maar ook in een minder opvallende rol trekt een danseres als Zoe Hollinshead de aandacht door de intensiteit waarmee ze zich in het spel gooit. Bij de mannen zijn het vooral de flikflooier Philippe Lens en de onhandige Shane Urton die de juiste balans tussen technische bravoure en inleving weten te vinden.

Hoe dan ook 'Mozart Concertaria's blijkt nog steeds een voorstelling om met volle teugen van te genieten. Niet te missen als ze op tournee gaat.